

**Metodinė medžiaga vidurinio ugdymo (11-12 kl.)
stačiatikių tikybos modulių programai įgyvendinti**

Parengė: dr. Sergejus Neifachas

2011 m.

Vidurinio ugdymo (11–12 kl.) stačiatikių tikybos programos moduliai

Valandų skaičius

11–12 kl. numatyta 70 val.

Paaiškinimai:

1. Bendroji stačiatikių tikybos mokymo programa susideda iš dviejų lygiaverčių modulių: *Krikščioniškoji pasaulėžiūra – žmogaus dvasingumo paieškos; Dievo ir žmogaus dialogas apreikštosiuose religijose.*

2. Mokykla, atsižvelgdama į mokinių poreikius ir lūkesčius, klasės pasirengimo lygį, tikybos mokytojo įgytas teorines bei praktines kompetencijas, užtikrina galimybę įgyvendinti stačiatikių tikybos bendrosios programos modulius.

Klasė	Stačiatikių tikybos programos moduliai	Trukmė
11–12 klasės	Krikščioniškoji pasaulėžiūra – žmogaus dvasingumo paieškos.	35 val.
	Dievo ir žmogaus dialogas apreikštosiuose religijose.	35 val.

Dorinio ugdymo modulių aktualumas ir planavimo gairės

Modulio *Krikščioniškoji pasaulėžiūra – žmogaus dvasingumo paieškos* aktualumas

Turbūt nėra nieko sudėtingesnio už dvasinę, krikščioniškąją gyvenimo dimensiją. Anksčiau ar vėliau jaunuoliai užduoda sau klausimą – kas aš esu, kodėl esu ir kokia mano paskirtis, vieta po saule. Gyvenant sudėtingoje ir prieštaravimų keliančioje visuomenėje šie egzistenciniai klausimai tampa dar aktualesni. Žmogus reflektuoja savo vidinius klausimus, gyvą dvasinį patyrimą. Jis ieško kelio, vienintelio kelio, kuris jį atvestų į tobulą gyvenimą. Taigi ta gyvenimo krikščioniškoji, dvasinė dimensija visuomet buvo ir bus ne vien racionalių apmąstymų dalykas, bet ir savotiška mįslė bei paslaptis. Mūsų – žmonių pastangos ją perprasti yra prasmingos, nes esama priemonių ir būdų tą dvasinę gyvenimo dimensiją išvelgti, ugdyti, pabrėžti jos aukštumas, atskleisti jos prasmę ir reikšmę kiekvieno žmogaus likimui.

Krikščioniškoji pasaulėžiūra neatsiejama nuo žmogaus dvasingumo ir turi daug raiškos formų. Pradedant kasdieniu ugdytinių elgesiu ir veikla ar bendravimu su artimais ir tolimesniais Kitais,

pasaulėžiūra aprėpia dorovės, tiesos ieškojimo ir pažinimo, asmenines ir bendruomenines vertybes, kyla link Dievo. Verta prisiminti teisingus šventojo Augustino žodžius: „Apie Dievą tikriau mąstoma negu kalbama, ir Jis yra tikresnis nei tai, kas apie jį mąstoma“. Visos didžiosios vertybės (tiesa, gėris, grožis) praranda savo ypatingą galią, jei jos yra nesusietos su tikėjimo, vilties galia. Tad šiandien visuomenėje, švietimo sistemoje krikščioniškosios pasaulėžiūros ir dvasingumo dimensija privalo rūpėti, ypač auklėjant jaunąją kartą, saugant mūsų kultūros savastį. Į tai yra orientuotas šios stačiatikių tikybos programos modulio turinys. Jis padės plėtoti svarbiausią krikščioniškosios pasaulėžiūros ir krikščioniškojo gyvenimo *sacrum* sritį.

Rengiant šį modulį ir pagal jį mokant dėmesys kreipiamas į vis ryškėjančią šiuolaikinėje visuomenėje dvasingumo sampratos ir sklaidos įvairovę. Tai reiškia ne ką kitą, kaip žmogaus dvasios sugebėjimą tyrinėti pasaulį ir gyvenimą įvairiaisiais aspektais. Kuo giliau žmogaus dvasia įsiskverbia į būties paslaptis, tuo savotiškiau ji šią būtį suvokia. Ši modulio programa padės mokiniams suprasti krikščioniškosios pasaulėžiūros, dorovės fenomeną, suvokti religijos apraiškų kitimą istorijoje, susipažinti su įvairiomis religijos raidą aiškinančiomis mokslo sritimis. Religinis ugdymas suprantamas plačiau nei vien tik krikščioniškų tiesų perdavimas ir iš to kylančių vertybių ir pasaulėžiūros ugdymas. Tai naujosios gyvenimo perspektyvos atvėrimas, jaunuolio klausimų kėlimas ir jų svarstymas tikėjimo požiūriu. Modulio kontekste krikščioniškoji pasaulėžiūra atskleidžiama kaip žmogaus santykio su šventybe fenomenas, aprašomi gebėjimai nagrinėti pasaulį ir gyvenimą įvairiais aspektais. Modulio paskirtis – asmeninis ir socialinis ugdymas yra aktualus ieškantiesiems galimybių skatinti bei vertinti žmogaus dvasinio gyvenimo ir saviraiškos prasmę krikščioniškosios kultūros požiūriu.

Modulio *Krikščioniškoji pasaulėžiūra – žmogaus dvasingumo paieškos* ugdomosios veiklos laiko planavimas (35 val.)

1–2 val. – įvadinės pamokos.

6–8 val. – žmogaus dvasingumo klausimų kėlimas, asmenybės brandos įprasminimas, atsakymų ieškojimas, pagrindimas, analizavimas, vertinimas krikščioniškosios filosofijos kontekste.

6–8 val. – mokymasis bendradarbiaujant, diskusijos, projektinė pažintinė veikla pagal numatytas programos temas.

6–8 val. – teorinis krikščioniškosios kultūros vertinimas, tekstų analizė, interpretacija.

4–6 val. – interaktyvioji veikla kuriant tarpkultūrinį dialogą klasėje, derinant sociokultūrinę asmenybės tapimo ir krikščioniškosios kultūros puoselėjimo sistemą.

4 val. – rašto darbai (esė, rašiniai, apmąstymai, sąvokų žemėlapiai, „VEE“ diagramos).

- 4–6 val. – projektinės veiklos organizavimas, pristatymas, vertinimas.
- 4–6 val. – vaizdinės medžiagos (filmų, skaidrių) peržiūra, analizė, interpretacija.
- 4–6 val. – Šventojo Rašto ir kitų krikščionybės istorijos, filosofijos, etikos knygų skaitymas, santraukos, įžvalgos, malda.
- 4–6 val. – kūrybinių darbų kūrimas, pristatymas, aptarimas, inscenizacijos.
- 2–3 val. – temų apibendrinimas, testai, refleksija.

Diagnostinės įvadinių pamokų užduotys

1. Pamažykite, kokią vietą visuomenės dvasiniame gyvenime užima krikščioniškoji moralė.

2. Remdamiesi asmenine patirtimi pateikite pavyzdžių, kaip realiame gyvenime religija atlieka visuomenės suvienijimo ir bendravimo funkcijas.

Pvz. Ar galėtumėte prisiminti kokią nors atvejį iš savo arba artimųjų gyvenimo, kuris liudytų, kad išgyventi kokią nors netektį, nelaimę arba skausmą jums ar jūsų artimiesiems padėjo religijos tiesos.

3. Individualioji užduotis (apie mūsų tapatybės besikeičiančias išraiškas): *Žvilgsnis į savo tapatybę.* Baltame popieriaus lape nupieškite savo veido profilį. Pagalvokite apie savo asmenybę ir nuostatas. Kaip mes matome save pačius? Kaip kiti mato mus? Kokius pokyčius aš galiu matyti ir kaip jie tarpusavyje susiję? Kaip elgiuosi, jei patiriu pojūčių (dalykų), kurių nemėgstu, ir iš kur jie kyla?

(jutimai gali būti svarbūs padraškinti žmones ieškoti atsakymų į gyvenime kylančius klausimus)

4. Perskaitykite tekstą ir diskutuokite su kitais mokiniais:

1 stereotipas. *Žmonės linkę manyti, kad moralės normų asmuo laikosi tik todėl, kad nesusigadintų teigiamo įvaizdžio kaimynų ir kitų aplinkinių akyse. Todėl svarbu gerai elgtis tik tada, kai mato kiti.*

2 stereotipas. *Žmonės linkę manyti, kad netikintieji negali būti dori.*

Pagrįskite savo nuomonę arba paneikite kurį nors iš šių stereotipų.

Modulio *Dievo ir žmogaus dialogas apreikštosiose religijose aktualumas*

Dialogas yra esminė žmogaus egzistencijos dalis. Akivaizdi Dievo ir žmogaus dialogo reikšmė gyvenime. Žodis *dialogas* figūruoja įvairiuose pasaulinių religijų kontekstuose. Šio modulio turinys orientuotas į dialogą, kuris nėra savaime suprantamas, o kuriamas kaip krikščioniškasis dialogas – pokalbis tarp žmogaus „aš“ ir Kito (Dievo). Šiuolaikiniame kontekste apibūdinamos įvairios religijos, analizuojamos aktualios visuomenei moralinės ir etinės problemos.

Ši modulio programa padės mokiniams pažinti kitas civilizacijas, suprasti pasaulio religijų dvasinės patirties aspektus, skatins gerbti kitus tikinčiuosius, priimti egzistuojantį kitoniškumą ir suvokti žmogaus vertybių visuotinumą. Tai tarpdalykinės integracijos modulis, kai mokomasi analizuoti klausimus įvairiais lygmenimis: religiniu, kultūriniu, hermeneutiniu-lingvistiniu, istoriniu, meniniu. Norint kurti civilizacijos ateitį reikia pažinti didžiąsias pasaulio tradicijas ir krikščionybės vertę, būti solidariems rūpinantis kultūrinėmis ir religinėmis vertybėmis.

Dievo ir žmogaus dialogas įmanomas neatmetant to, kas pasaulio religijose yra tikra ir šventa. Su nuoširdžia pagarba tikėjimo požiūriu aptariami tie veikimo ir gyvenimo būdai, nuostatos ir mokymai, kurie žmones veda link Tiesos ir dialogo. Kartu Bažnyčia nuolat skelbia ir turi skelbti Kristų, kuris yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn. 14,6), per Jį žmonės randa religinio gyvenimo pilnatvę ir Dievas visa sutaikino su savimi. Tad Bažnyčia ragina žmones apdairiai ir su meile kalbėti, bendradarbiauti su kitų religijų sekėjais, liudyti krikščioniškąjį tikėjimą ir gyvenimą, pripažinti, išsaugoti ir puoselėti dvasines ir moralines bei visuomenines kultūrinės vertybes.

Šio modulio programa padės jaunimui pagilinti žinias apie krikščionybę, kitas konfesijas ir pasaulio religijas. Modulis grindžiamas ekumenizmo principu, krikščionių bendruomenių pažinimu. Tyrinėjama krikščionių tikėjimo praeitis ir dabartis. Pasaulio religijų ir mokslų požiūriu nagrinėjami tokie klausimai: kokią prasmę gyventi, užmegzti dialogą ir progą evangelizuoti suteikia ši turtinga etninė, kultūrinė ir religinė įvairovė, būdinga dabartiniam Dievo pasauliui? Kaip turėtume atsakyti į kultūrinio šališkumo ir nepakantumo iššūkį, darkantį šiandienio pasaulio paveikslą?

Susipažinę su pasaulio religijų tikėjimo simbolių prasmėmis ir kultūriniu paveldu mokiniai giliau supras savo tikėjimą ir puoselės pagarbą dvasinei kultūrai, kurią patys ateityje kurs ir skleis.

**Modulio *Dievo ir žmogaus dialogas apreikštosiose religijose*
ugdamosios veiklos laiko planavimas (35 val.)**

1–2 val. – įvadinės pamokos.

6–8 val. – žmogaus, gyvenimo prasmės klausimų kėlimas, atsakymų ieškojimas, vertinimas pasaulio religijų ir kultūros paveldo kontekste.

6–8 val. – mokymasis bendradarbiaujant, diskusijos, projektinė pažintinė veikla pagal numatytas programos temas.

6–8 val. – pasaulio religijų simbolių ir tekstų interpretavimas.

4–6 val. – interaktyvioji veikla kuriant tarpkultūrinį dialogą klasėje, derinant sociokultūrinį asmenybės ugdymą ir krikščioniškosios kultūros puoselėjimo sistemą.

4 val. – rašto darbai (esė, rašiniai, apmąstymai, sąvokų žemėlapiai, „VEE“ diagramos).

4–6 val. – projektinės veiklos organizavimas, pristatymas, vertinimas.

4–6 val. – vaizdo medžiagos (filmų, skaidrių) peržiūra, analizė, interpretacija.

4–6 val. – Šventojo Rašto ir kitų kanoninės tradicijos knygų skaitymas, santraukos, įžvalgos.

4–6 val. – kūrybinių darbų kūrimas, pristatymas, aptarimas, inscenizacijos.

2–3 val. – temų apibendrinimas, testai, refleksija.

Diagnostinės įvadinųjų pamokų užduotys

1. Į lentelę parašykite atsakymus, kokiam tikėjimui priklauso žmogus, jei jis:

• vaikšto melstis į mečetę	
• melsdamasis skaito Talmudą	
• meldžiasi Alachui	
• jei jo dvasininkas yra kunigas	
• tiki, kad vienintelis Dievas yra Kristus	
• pripažįsta, kad Biblija yra pagrindinė tikėjimo tiesų knyga	
• jei jo dvasininkas yra rabinas	

2. Pasiskirstykite į penkias grupes. Grupėse perskaitykite šv. Tomo Akviniečio Dievo buvimo įrodymus ir juos aptarkite. Kai aptarsite, kiekvienai grupei paskirkite po vieną iš penkių Dievo buvimo įrodymų. Pasitarkite ir savais žodžiais pabandykite logiškai pagrįsti ir paaiškinti jūsų grupei tekusį įrodymą. Savo įrodymus pagrįskite konkrečiais pavyzdžiais.

3. Nustatykite, ar šie teiginiai yra teisingi, ar ne. Atsakymus pagrįskite.

Teiginys	Teisingas	Klaidingas	Pagrindimas
Žmogus vienu metu gali būti ir krikščionis, ir stačiatikis			
Visi katalikai yra krikščionys			
Evangelikai liuteronai yra krikščionys			

4. Perskaityk Evangelijos ištrauką ir atsakyk į klausimą. Jėzus klausė mokinių: „Pasakykite, kuo mane žmonės laiko?“ Jie atsakė: „Vieni – Jonu Krikštytoju, kiti – Eliju, treči – dar kuriuo iš pranašų. Tada jis paklausė: „O jūs kuo mane laikote?“ (Mk.8, 27–29).

Kas tau yra Jėzus?

Ilgalaikių planų pavyzdžiai

Modulio *Krikščioniškoji pasaulėžiūra – žmogaus dvasingumo paieškos* ilgalaikis planas 11 klasei (35 valandos)

Mokymo uždaviniai:

- Svarstyti krikščioniškosios pasaulėžiūros ir žmogaus pašaukimo klausimus, ieškoti gyvenimo prasmės, brandinti moralinį mąstymą siekiant dvasinio ir bendruomenės gyvenimo sąmoningumo.
- Skatinti mokinius rinktis krikščioniškąjį požiūrį ir aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime atsiliepiant į aktualiausias mūsų dienų moralės bei socialinio gyvenimo problemas.

Etapo pavadinimas / tema	Gebėjimai – laukiami rezultatai pagal Stačiatikių tikybos Bendrąją programą	Integracija	Laiko apimtis (nuo–iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei prevencinės programos / Gebėjimai		
Gyvenimas tikėjimo šviesoje				
Mano tapatybė.	Mokiniai apibūdina savo talentus ir gebėjimus, svarsto savo idealus ir galimybes. Paaškina, kaip siekia tapti asmenybe, kokie prioritetai ir tikslai, kaip juos galėtų įgyvendinti. Siekia būti asmenybe, prisidedančia prie Dievo kūrybos, Jo meilės plano pasauliui. Suvokia maldos paskirtį, vertę ir apibūdina maldos laikysenas ir paaškina jaunimo maldos formas ir būdus.	<i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Noriai ir pasitikėdamas savo jėgomis dalijasi patyrimu, informacija, idėjomis. <i>Biologija</i> Prisideda prie darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimo. <i>Geografija</i> Ugdosi pasitikėjimą savo veiksmais įvairiose situacijose. <i>Muzika</i> Supranta ir vertina savo individualumą, siekia jį išreikšti savita kūryba.	2–4 val.	Pokalbis. Projektinė veikla. Diskusija. Refleksija.
Vyrai ir moterys: lytiškumo dovana.	Mokiniai aptaria įvairius požiūrius į vyrą ir moterį bei paaškina biblinę sampratą. Gerbdami savo ir kitų lytiškumą apibūdina jį kaip Dievo dovaną ir aptaria jo paskirtį. Svarsto, kodėl savo ir kitų lytiškumą dera priimti kaip Dievo dovaną.	<i>Etika</i> Pagarbiai žvelgia į kitos lyties bendraamžius ir kritiškai vertinti su lytiškumu susijusius stereotipinius įvaizdžius. <i>Biologija</i> Pritaiko žinias apie lytinį brendimą sprendžiant asmenines problemas, apsisprendžiant dėl savo požiūrio į lyčių draugystę. <i>Rengimas šeimai ir lytiškumo ugdymas</i> Supranta lyčių stereotipus ir profesinio bei šeimos gyvenimo suderinamumo klausimus. <i>Gyvenimo įgūdžių ugdymas</i> Suvokia lytiškumo raišką ir paaškina jo sampratą.	3–5 val.	Diskusija. Vaidmenų žaidimai.

<p>Gyvybės trapumas</p>	<p>Mokiniai analizuoja abortų, eutanazijos, savižudybės problemas ir jų įveikimo būdus mūsų realybėje. Paaiškina, kaip Bažnyčia rūpinasi gyvybės išsaugojimu. Suvokia gyvybės vertę ir ją puoselėja.</p>	<p><i>Biologija</i> Gerbia gyvybę, jaučia atsakomybę, saugo savo ir kitų žmonių sveikatą. <i>Etika</i> Analizuoja grėsmes gyvybei ir jos išsaugojimo problemas, turi savo nuomonę dėl abortų, eutanazijos, žalingų įpročių ir argumentuotai gina žmogaus prigimtinę teisę į gyvybę. <i>Rengimas šeimai ir lytiškumo ugdymas</i> Suvokia, kad žmogus – didžiausias stebuklas.</p>	<p>4–6val.</p>	<p>Pokalbis. Debatai. Stendiniai pranešimai.</p>
<p>Mums dovanotas laikas globalizacijos ir kultūrų sandūroje.</p>	<p>Mokiniai aptaria mūsų gyvenimo laikinumą ir vertingumą. Paaiškina, ką reiškia prasmingai būti <i>čia</i> ir <i>dabar</i>, koks yra krikščionybės mokymas apie amžinybę. Stengiasi prasmingai planuoti savo laiką ir deramai pasirinkti laisvalaikio leidimo būdus. Jaučia atsakomybę už Dievo mums dovanojamą laiką. Paaiškina, kaip Bažnyčia siūlo atsilipti į globalizacijos ir vartotojų visuomenės problemas. Analizuoja įvairius globalinių problemų aspektus, siūlo jų sprendimo būdus mūsų realiame gyvenime.</p>	<p><i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Išsako požiūrį apie gana abstrakčius dalykus, vertina, argumentuoja remdamasis įvairiais šaltiniais. <i>Biologija</i> Kritiškai vertina žmogaus veiklos įtaką gamtai, pateikia problemų sprendimo pavyzdžių. <i>Etika</i> Paaiškina globalizacijos reiškinį ir jo sukeltus pokyčius Lietuvoje ir pasaulyje, įsitikina globalių problemų aktualumu kasdienybėje. <i>Pilietinės socialinės kompetencijos ugdymas</i> Suvokia globalizacijos padarinius žmonėms, tautoms, valstybėms. <i>Kultūrinės kompetencijos ugdymas</i> Geba bendrauti ir bendradarbiauti su įvairių grupių ir tautų kultūrų atstovais, plėtoja kultūrinį dialogą.</p>	<p>3–5 val.</p>	<p>Pokalbis. Projektiniai darbai. Derybos. Refleksija.</p>
Bendravimo ir santarvės raiška				
<p>Svajoju apie tikrąją meilę</p>	<p>Mokiniai paaiškina lyčių skirtingumą kaip gėrį ir nurodo galimas grėsmes. Aptaria lytiškumo sampratą Šventajame Rašte ir Bažnyčios mokyme, ją palygina su kitokiais požiūriais, siekia pagarbaus bendravimo su kita lytimi. Analizuoja problemas, kurios kyla įvairiai interpretuojant lyčių teises, lygybę, santykius, vaidmenis, aptaria savąjį požiūrį į visa tai. Apibūdina šeimos paskirtį ir vertę, Santuokos sakramento prasmę, pagrindžia šeimos vertingumą remdamasis Šventuoju Raštu, Bažnyčios mokymu ir gyvenimo patirtimi. Suvokia šeimos vertę ir Santuokos dovaną.</p>	<p><i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Dalyvauja įvairaus pobūdžio diskusijose, aktyviai klausosi, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, argumentuoja, priešataruja, vertina, apibendrina. <i>Etika</i> Suvokia ištikimybės svarbą meilės požiūriu ir ugdosi atsakomybę nepradėti naujos gyvybės, kol nėra pajėgus būti atsakingu tėvu ar motina. <i>Biologija</i> Diskutuoja apie lytinę brandą, šeimos sukūrimą ir lytinį gyvenimą, apsisprendimą gimdyti ir auginti vaikus. <i>Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa</i> Įvardija šeimos kūrimo priežastis bei fiziologinio ir psichologinės brandos požymius.</p>	<p>3–5 val.</p>	<p>Testas. Interpretacija. Stendiniai pranešimai. Debatai. Diskusija.</p>

<p>Gyvenu laisvoje Tėvynėje.</p>	<p>Mokiniai aptaria tautiškumo ir pilietiškumo svarbą. Įvardija karo, teroro, smurto, nesantaikos pasekmes asmeniui, tautai, pasauliui ir paaiškina Bažnyčios poziciją šiuo klausimu. Analizuoja smurto priežastis, pasekmes ir siūlo būdus, kaip sumažinti smurtą mūsų aplinkoje. Ugdosi atsakomybę už savo tautos likimą, perimtas ir kuriamas kultūrinės bei dvasinės vertybes. Ugdosi nepakantumą smurtui, prievartai.</p>	<p><i>Dailė</i> Prisideda prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo, globoja kultūros paminklus. <i>Etika</i> Jaučia bendrą atsakomybę už savo tautos vertybes ir pagarbą kitoms tautoms bei kultūrai. <i>Istorija</i> Siekia saugoti ir puoselėti savo tautos ir valstybės tradicijas bei kultūros paveldą. <i>Pilietinės socialinės kompetencijos ugdymas.</i> Vadovaujasi pilietinės kultūros principais: atsakomybe, tolerancija, kompromisu, kritiškumu ir dalyvavimu.</p>	<p>3-5val.</p>	<p>Projektinis darbas. Interviu. Testas.</p>
Šventasis Raštas – gyvenimo knyga kiekvienam				
<p>Sukūrimas ir evoliucija – kur einame?</p>	<p>Mokiniai apibūdina Šventojo Rašto pobūdį, sudėtį ir ypatingumą, pripažįsta, kad Šventasis Raštas aktualus kiekvienam žmogui. Aptaria žmogaus ir pasaulio kilmę bei paskirtį pagal Šventąjį Raštą. Svarsto dabarties ryšį su amžinuoju gyvenimu. Apmąsto asmens laisvės ir įsipareigojimus pačiam sau, visuomenei ir Dievui. Suvokia Dievo ir Bažnyčios kvietimą amžinajam gyvenimui, paaiškina Šventųjų bendravimą.</p>	<p><i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Interpretuoja skaitomus tekstus: paaiškina netiesiogiai pasakytas mintis, požiūrius, koreguoja savo suvokimą. <i>Biologija</i> Remdamasis argumentais, paaiškina, kad evoliucija yra tolydus rūšies požymių kitimas bei naujų rūšių susidarymas. <i>Pilietinės socialinės kompetencijos ugdymas</i> Prisiima atsakomybę už savo veiksmus.</p>	<p>3–5 val.</p>	<p>Pokalbis. Tiriamieji darbai. Darbas su Šv. Raštu. Aprašymas.</p>
Bažnyčia ir laikas: kvietimas į visuotinę bendrystę ir pašaukimą tikėti				
<p>Sakramentai – Dievo meilės dovanos mums.</p>	<p>Mokiniai analizuoja sakramentų paskirtį ir šventimą, pripažįsta sakramentų svarbą tikinčiojo gyvenime. Apibūdina Gydomo sakramentų dovanas. Paaiškina Santuokos sakramento svarbą.</p>	<p><i>Darnaus vystymosi integracija</i> Prisiima asmeninę atsakomybę ir dalyvauja sprendžiant darnaus vystymosi problemas – kiek leidžia mokinio kompetencija ir galimybės. <i>Gyvenimo įgūdžių ugdymas</i> Ugdosi atsakomybę už savo veiksmus.</p>	<p>2–4 val.</p>	<p>Pokalbis. Debatai. Situacijos analizė. Savianalizė.</p>

Modulio Dievo ir žmogaus dialogas apreikštosiose religijose ilgalaikis planas 12 klasei
(35 valandos)

Mokymo uždaviniai:

- Plėsti žinias apie kitas pasaulio religijas, ugdytis toleranciją ir gebėjimą gyventi daugiakultūroje visuomenėje.
- Suvokti Dievo ir žmogaus dialogą kitų religijų mokyme, pastebėti gyvo tikėjimo ženklus gyvenime ir juos analizuoti.
- Atrasti, reflektuoti ir puoselėti asmeninį santykį su Dievu, ugdytis nuostatas priimti ir įgyvendinti krikščioniui deramus sprendimus susidūrus su egzistenciniais dabarties iššūkiais.

Etapo pavadinimas / tema	Gebėjimai – laukiami rezultatai pagal Stačiatikių tikybos Bendrąją programą	Integracija	Laiko apimtis (nuo–iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei prevencinės programos / Gebėjimai		
Gyvenimas tikėjimo šviesoje				
Esu šaukiamas vardu.	Mokiniai apibūdina savo vardų prasmingumą, ryšį su Dievo kvietimu. Aptaria pašaukimo gyvenimui, meilei, tarnystei svarbą ir džiaugiasi, kad esame Dievo mylimi ir turime misiją Paaikškina sąžinės įtaką mūsų elgesiui ir veiksmų pasirinkimui. Apibūdina laisvės, tiesos, atsakomybės svarbą kiekvienam iš mūsų. Klausosi Dievo balso ir įvertina savo poelgius bei pasirinkimus pagal sąžinę.	<i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Dalyvauja įvairaus pobūdžio diskusijose efektyviai klausosi, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, argumentuoja, prieštarauja, vertina, apibendrina. <i>Etika</i> Ižvelgia sąžinės sąsajas su vertybėmis, įvertina sąžinės reikšmę moraliniam gyvenimui. <i>Dailė</i> Stengiasi būti atviras kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai. <i>Kultūrinės kompetencijos ugdymas</i> Geba tobulinti estetinį skonį ir vertybinį suvokimą interpretuodamas istorinius ir šiuolaikinius kultūros, mokslo, ekonomikos, politinio gyvenimo reiškinius.	4–6 val.	Pokalbis. Projektinė veikla.
Laisvė ir atsakomybė – laimingo gyvenimo kryptys.	Mokiniai geba paaikškinti laisvės ir atsakomybės ryšį, pateikia pavyzdžių. Apibūdina sąžinės sampratą krikščionybėje bei sąžinės vaidmenį laisvai pasirenkant. Pripažįsta laisvės ir atsakomybės ryšį ir siekia laisvę rinktis su atsakomybe už savo poelgius. Paaikškina, kaip laimė priklauso nuo santykių su savimi, kitais, Dievu, aplinka, kaip krikščionys	<i>Etika</i> Vadovaujasi savo sąžine ir moralinėmis vertybėmis, siekia saviugdos procese tapti laisvas ir atsakingas. <i>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija</i> Aktyviai reiškia poziciją: pasisako prieš alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimą,	3–5 val.	Testas. Interpretacija. Refleksija.

	supranta amžintąją laimę. Kelia egzistencinius klausimus ir ieško gyvenimo prasmės ir laimės bendrystėje.	prioritetą teikia blaivios asmenybės įvaizdžiui, dalyvauja prevencijos veikloje. <i>Darnaus vystymosi integracija</i> Prisiima asmeninę atsakomybę ir dalyvauja sprendžiant darnaus vystymosi problemas.		
Bendravimo ir santarvės raiška				
Man reikia kitų, kitiems reikia manęs.	Mokiniai apibūdina draugystės ir brolystės esmę, remdamasis Šventuoju Raštu ir Bažnyčios mokymu. Analizuoja bendrystės ir vienatvės vertę bei įvardija jų požymius. Pastebi ir paremia vienišus žmones, pakviečia juos bendrystei, ugdo patyrimą, kad niekada nesame vieniši, nes Dievas mus kviečia į savo bendrystę.	<i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Vertina skaitomų tekstų turinį ir raišką savarankiškai pasirinkdamas kriterijus, pagrįsdamas vertinimus. <i>Etika</i> Padeda kitam įveikti vienišumą ir netektį. <i>Gyvenimo įgūdžių ugdymas</i> Jaučiasi bendruomenės nariu, atsakingu už sprendimų priėmimą.	2–4 val.	Testas. Darbas grupėje. Kūrybinis darbas.
Naujasis religingumas.	Mokiniai paaiškina naujojo religingumo reiškinius visuomenėje, gerbdami kiekvieno ieškojimus. Analizuoja šiuolaikinio dvasingumo apraiškas krikščioniškuoju požiūriu ir kritiškai jas vertina. Apibūdina jaunimo santykį su Bažnyčia ir Bažnyčios kvietimą jaunimui.	<i>Geografija</i> Analizuoja ir vertina įvairius šaltinius, nurodo esminius religijų bruožus. <i>Darnaus vystymosi integracija</i> Toleruoja ir gerbia įvairovę – kultūroje, visuomenėje, ekonomikoje ir gamtoje. <i>Pilietinės socialinės kompetencijos ugdymas</i> Geba skaityti, analizuoti ir vertinti informaciją bei jos interpretacijas, pateiktas žiniasklaidoje, atskiria faktą ir nuomonę.	3–5 val.	Stendiniai pranešimai. Pristatymas. Pateikčių parengimas. Naudojimas IKT. Tiriamieji darbai.
Šventasis Raštas – gyvenimo knyga kiekvienam				
Blogio ir gėrio kova.	Mokiniai brangina Dievo meilę kiekvienam žmogui, geba įvertinti savo žodžius ir veiksmus. Pagal Šventojo Rašto istorijas geba nagrinėti blogio ir nuodėmės kilmę, nurodo jų įveikimo kelius remdamasis Dievo meile ir gailestingumu. Paaiškina žmogaus pašaukimą įvairioms tarnystės pagal šventojo Pauliaus laiškus. Drąsiai svarsto, kokie keliai šių dienų visuomenėje veda į šventumą.	<i>Gimtoji kalba ir literatūra</i> Išsako požiūrį apie gana abstrakčius dalykus, vertina, argumentuoja remdamasis įvairiais šaltiniais. <i>Muzika</i> Supranta ir vertina savo individualumą, siekia jį išreikšti savita kūryba.	2–4 val.	Pokalbis. Apskritasis stalas. Darbas su Šventuoju Raštu.

Bažnyčia ir laikas: kvietimas į visuotinę bendrystę ir pašaukimą tikėti				
Bažnyčios kelias – visi esame pašaukti.	Mokiniai paaiškina, kaip Bažnyčia puoselėja vertybes ir ugdo žmogų bei įvardija, kokių sunkumų kyla krikščioniui šiandien. Supranta Bažnyčios misijos pozityvumą ir atsakingumą. Pastebi ir analizuoja gyvo tikėjimo ženklus gyvenime. Aptaria savo galimybes renkantis pašaukimą ir profesiją, pasitiki Dievu ir savimi ieškodamas pašaukimo. Analizuoja galimus pašaukimus kunigystei, pašvęstajam gyvenimui ir šeimai pagal Bažnyčios mokymą.	<i>Istorija</i> Vengia stereotipų vertindamas istorinę praeitį. <i>Verslumo ugdymas</i> Rodo asmeninę iniciatyvą, veikia aktyviai ir kūrybingai, yra pasirengęs susidurti su rizika ir jos pasekmėmis įgyvendinant idėjas. <i>Kultūrinės kompetencijos ugdymas</i> Formuoja(si) savo kultūrinį tapatumą, identifikuojasi su šeimos, mokyklos, Bažnyčios bendruomenės, tautos, Europos vertybėmis ir normomis. <i>Darnaus vystymosi integracija</i> Solidarizuojasi su savo bendruomene, gerbia kiekvieno žmogaus reikmes ir įsipareigojimus.	4–6 val.	Pokalbis. Projektas. Interviu. Esė. Refleksija.
„Ką padarėte vienam iš mažiausiųjų...“.	Mokiniai paaiškina Bažnyčios socialinio mokymo rekomendacijas dėl skurdo mažinimo. Svarsto solidarumą ir būtinumą dalytis Dievo duotomis gėrybėmis. Suvokia Bažnyčios rūpestį vargstančiais ir prisideda prie šios misijos.	<i>Etika</i> Analizuoja įvairius globalinių problemų aspektus ir požiūrius. <i>Darnaus vystymosi integracija</i> Prisiima atsakomybę už socialinio teisingumo įgyvendinimą. <i>Pilietinės socialinės kompetencijos ugdymas</i> Gerbia demokratines vertybes ir principus, stengiasi juos įgyvendinti savo kasdienybėje.	4–6 val.	Projektas. Filmuota medžiaga. Interviu.

Mokinių veiklos vertinimas

Diskusijos tinklo metodika

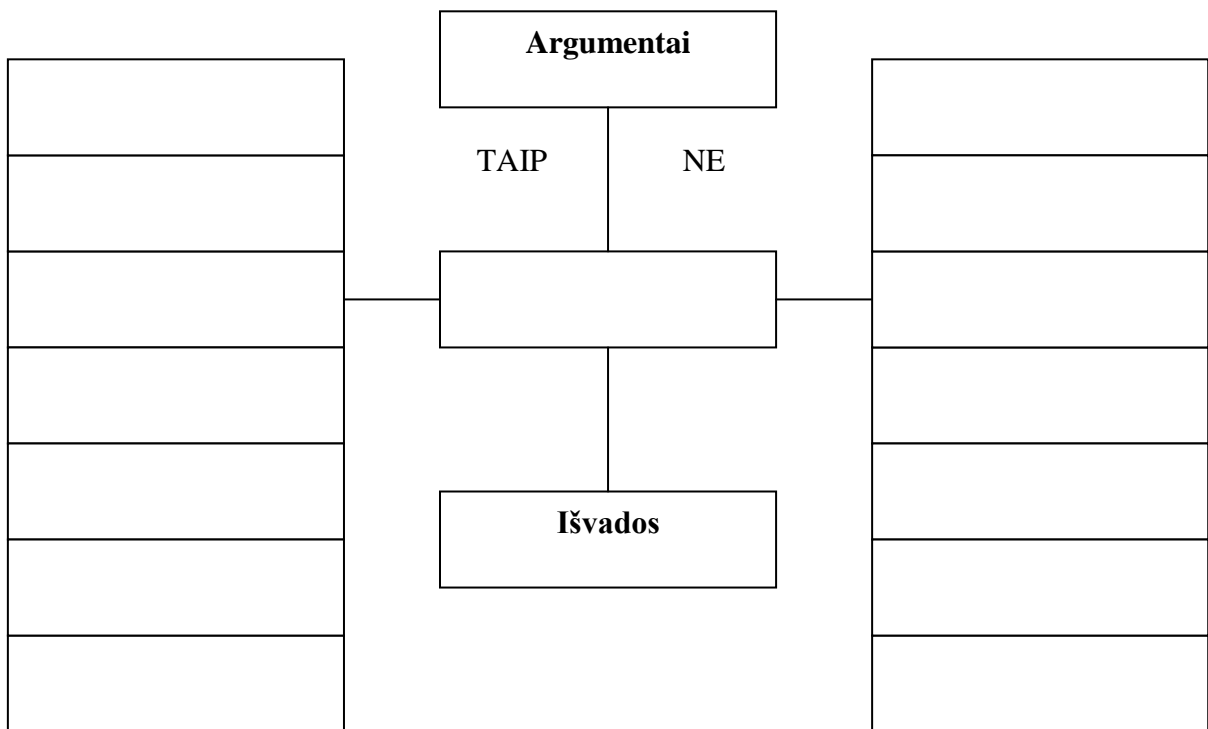
Diskusijos tinklas (1 pav.) apima keturis su kalba susijusius gebėjimus (skaitymą, rašymą, kalbėjimą ir klausymą) ir remiasi mokymosi bendradarbiaujant idėjomis, suteikdamas mokiniams kuo daugiau ir įvairesnių sąveikos galimybių. Ši strategija ypač naudinga diskutuojant literatūros, dorinio ugdymo ir socialinių mokslų pamokose. Diskusijos tinklo strategijos taikymo pakopos:

1. Parinkite mokiniams ištrauką, kurią skaitant išryškėtų *priešingi požiūriai*. Pavyzdžiui, tai gali būti pasakojimas, kurio veikėjo poelgiai kelia prieštaringų minčių arba kuris kalba apie ginčytinus dalykus. Mokinius skaityti nuteikite pasitelkę atitinkamas jų žinias ir suformulavę skaitymo tikslus.
2. Kai mokiniai perskaitys ištrauką, akcentuokite *pagrindinę mintį* (temą, problemą), į kurią bus kreipiama diskusija.
3. Suskirstykite mokinius poromis, kad jie svarstytų priešingus požiūrius tuo pačiu klausimu. Paprašykite parašyti savo argumentus abiejose tuščio diskusijos tinklo lapo pusėse ir prireikus grįžti prie teksto. Svarbu, kad abiejose diskusijos tinklo lapo pusėse būtų pateikta kuo labiau įtikinamų argumentų.
4. Kai mokiniai savo požiūrio argumentus surašys į diskusijos tinklo lapą, sugrupuokite kiekvieną pašnekovų porą su kita pora ir paprašykite diskutuoti grupėse po keturis, bandant prieiti prie bendros nuomonės atitinkamu klausimu. Mokiniai svarsto du priešingus klausimo požiūrius ir pateikia papildomų argumentų. Bendra grupės nuomonė – išvada – parašoma lapo apačioje.
5. Mokinių grupės pasirengia pateikti savo išvadas visai klasei. Kiekvienos grupės atstovas gali kalbėti po 3 minutes apie vieną iš priežasčių, nulėmusių tokią išvadą, o kitos grupės taip pat turėtų ką pasakyti. Raginkite kalbančius mokinius paaiškinti, kodėl jų nuomonės grupei diskutuojant išsiskyrė.
6. Išklaušę visų grupių nuomonę mokiniai jau gali parašyti atsakymą į pagrindinį klausimą. Diskusijos tinklas nurodo, kokią informaciją ir argumentus, tinkamus pagrįsti atsakymą įtraukti. Taigi mokiniai suformuluoja savo požiūrį, atsižvelgdami taip pat į klasės grupių nuomones.

Diskusijos tinklo taikymo privalumai:

- Mokiniai aktyviai dalyvauja diskusijoje ir tobulina mokymosi bendradarbiaujant gebėjimus.
- Mokiniai įvertina abu klausimo arba problemos aspektus, yra skatinami apmąstyti priešingus faktus ir informaciją prieš išdėstydami savo požiūrį arba nuomonę.
- Rašydami mokiniai susistemina argumentus.

1 pav. Diskusijos tinklo modelis

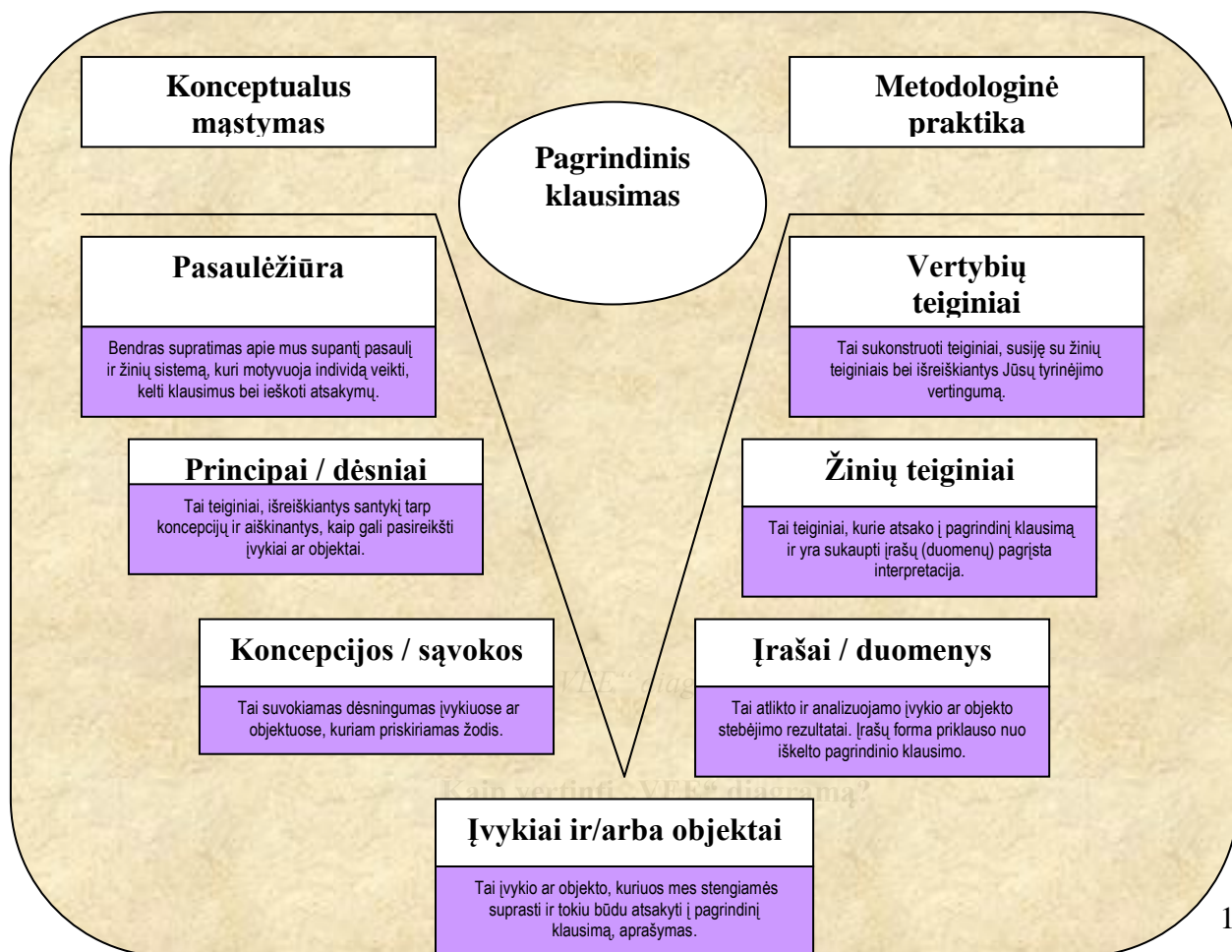
„VEE“ diagrama ir vertinimas

„VEE“ diagrama – tai žinių kūrimo procesas. Diagrama yra „V“ raidės formos (2 pav.), iš čia kilęs jos pavadinimas. Diagrama sudaryta pagal konceptualųjį ir metodologinį pagrindą. Konceptualusis pagrindas susijęs su žmogaus mąstymu, t. y. sąvokomis, kurios reguliuoja, nukreipia mokinio pažintinius veiksmus. Metodologinis pagrindas susijęs su praktine veikla. Mokiniui prasmingai mokantis vyksta aktyvi sąveika tarp kairiosios (teorinio mąstymo) ir dešinėsios (praktinės veiklos) „VEE“ diagramos pusės, todėl visi elementai tarpusavyje sąveikauja. Mokinys pamato, kad kiekvienas elementas sąveikauja ir lemia vertybių teiginius, kuriais grindžiamas atsakymas į pagrindinį klausimą.

Mokymo ir mokymosi procese „VEE“ diagramos pritaikomumas yra labai platus:

- Skaitant ir nagrinėjant straipsnius, tekstus ši diagrama padeda suprasti autoriaus (-ių) keliamus klausimus, problemas. Naudojant šią diagramą galima įvertinti, kokiais principais remiantis konstruojamos naujos žinios.
- „VEE“ diagrama padeda parengti tiek socialinių, tiek humanitarinių dalykų rašto darbus. Naudodamiesi „VEE“ diagrama mokiniai vizualiai gali išdėstyti savo analizės, interpretacijos išvadas ir tokiu būdu jas patogiu pristatyti klasės draugams. Vaizdinis pateikimas palengvina atvejo analizės aptarimą, diskusiją.
- Naudojant „VEE“ diagramą galima parengti savo mokymosi veiklos projekto modelį.

2 pav. „VEE“ diagrama

Paprasciausias „VEE“ diagramos vertinimo būdas, kurį siūlo B. Gowin, yra pateikti mokiniams dešimt klausimų ir už kiekvieną teigiamą atsakymą skirti po vieną balą. Jei teigiamai įvertinami visi dešimt atsakymų į šiuos klausimus, mokiniai gauna 10 balų. Balų skaičius gali būti nuo 0 iki 10.

„VEE“ diagramos vertinimo klausimai:

- 1. Kokius objektus ir (arba) įvykius stebėjote tyrimo metu?*
- 2. Kokius duomenis (faktus) gavote? Kaip tyrimo duomenis apdorojote?*
- 3. Koks buvo pagrindinis (-iai) tyrimo klausimas (-ai)?*
- 4. Kokiomis svarbiomis sąvokomis ir principais rėmėtės atlikdami tyrimą? Arba kokias svarbias sąvokas ir principus supratote tyrimo metu?*
- 5. Ar surinkti duomenys atspindi esminius reiškinių aspektus?*
- 6. Ar suformuluoti principai susiję su tyrimu? Ar jie suprantami? Ar buvo nežinomi?*
- 7. Kokią teoriją galite suformuluoti, kurią supratote?*
- 8. Ar galite sąmoningai, apgalvotai sąvokas ir principus susieti su tyrimo metu a) stebėtais įvykiais ir (ar) objektais; b) duomenų rinkimu; c) duomenų apdorojimu ir d) žinių teiginiais.*
- 9. Ar suformulavote vertybių teiginius? Jeigu taip, ar jie atitinka žinių teiginius?*
- 10. Ar galima buvo suformuluoti geresnį pagrindinį klausimą, gauti geresnius tyrimo rezultatus, jei atsakytumėte į kitą nei anksčiau suformuluotą pagrindinį klausimą?*

Sąvokos ir apibrėžimo strategija

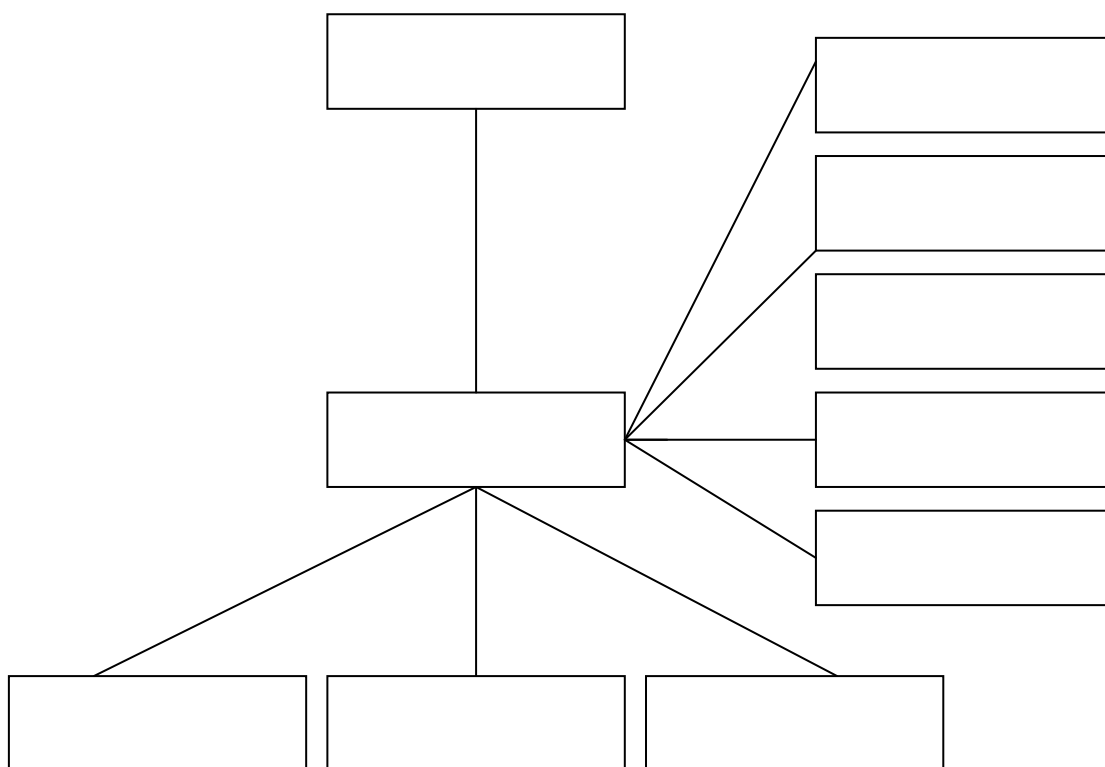
Sąvokos ir apibrėžimo strategija (3 pav.) – tai metodika, padedanti mokiniams plačiai ir išsamiai suprasti, ką reiškia žodis ar sąvoka. Sąvokos ir apibrėžimo schemos – tai grafinės struktūros, kurios sutelkia mokinių dėmesį į svarbiausius apibrėžimo dėmenis: klasę ar kategoriją, ypatybes ar charakteristikas, iliustracijas ar pavyzdžius. Ši schema skatina mokinius įtraukti į apibrėžimą jau įgytas žinias. Grafinės strategijos taikymo pakopos:

1. Mokiniam parodoma tuščia sąvokos ir apibrėžimo schema (3 pav.). Mokytojas suformuluoja klausimus, į kuriuos turėtų atsakyti išsamus apibrėžimas, pvz.: *Kas tai yra? Kas būdinga? Kokie pavyzdžiai?* Galima pateikti pavyzdį, kaip taikyti sąvokos ir apibrėžimo schemą – pasirinkti žinomą sąvoką ir stengtis iš klasės išklausti reikiamą informaciją.
2. Pateikiamas naujas reikšminis žodis ar sąvoka iš teksto, kurį mokiniai mokosi. Mokiniai susiskirstę poromis kuria naujos sąvokos ir jos apibrėžimo schemą. Jiems siūloma remtis perskaityto teksto informacija ar savo pačių žiniomis.
3. Mokiniai, sudarę sąvokos apibrėžimo schemą, parašo galutinį termino apibrėžimą. Rašydami jie gali naudotis savo schemomis. Mokytojas pabrėžia, kad apibrėžimas turėtų apimti žodžio kategoriją, ypatybes ar charakteristikas, konkrečius pavyzdžius ir būti suformuluotas iš kelių išplėstinių sakinių, o ne iš elementarių teiginių, randamų žodynuose.
4. Mokiniam skiriamos panašios užduotys nubraižyti kitų jų skaitomo teksto sąvokų ir apibrėžimų schemas, kuriomis jie galės naudotis kartodami temą arba pasirengti atsiskaitymo darbams.

Sąvokos ir apibrėžimo strategijos taikymo privalumai:

- Mokiniai plačiai supranta reikšminius žodžius ir sąvokas, nesitenkina vien siaurais žodynu apibrėžimais.
- Vaizdžiai pateikdami sąvokų apibrėžimus geba lengvai juos įsiminti.
- Mokiniai skatinami kurti apibrėžimą ir įtraukti bei taikyti savo žinias.

3 pav. Sąvokos ir apibrėžimo schema

Mokinių pasiekimų vertinimas baigus modulio programą

Modulio *Krikščioniškoji pasaulėžiūra – žmogaus dvasingumo paieškos* diagnostinės užduoties pavyzdys

Выделите правильный ответ

1. Какое событие Церковь празднует на сороковой день после Пасхи?
А. Вознесение Господне
Б. Преображение Господне
В. Сошествие Святого Духа на апостолов
Г. Успение Пресвятой Богородицы
2. Слово «аминь», обычно произносимое в конце молитвы, означает:
А. «Богу нашему слава»
Б. «Засвидетельствовано»
В. «Истинно так»
Г. «Конец»
3. Церковь празднует День Святого Духа всегда в
А. воскресенье   Б. понедельник
В. субботу   Г. четверг
4. Изображение этих двух ветхозаветных пророков обязательно присутствует на иконе «Преображения Господня»
А. Илия и Исая
Б. Илия и Моисей
В. Исая и Иеремия
Г. Моисей и Аарон
5. Какой из перечисленных праздников всегда является постным днем?
А. Воздвижение Честного и Животворящего Креста Господня
Б. Покров Пресвятой Богородицы
В. Сретение Господне
Г. Успение Пресвятой Богородицы
6. Что народная мудрость называет «гласом Божиим» в душе человека?
А. Любовь   Б. Разум
В. Совесть   Г. Страх
7. Главное песнопение праздника называется ...
А. Ектенья   Б. Лития
В. Паремия   Г. Тропарь
8. Благодаря заботам св. князя Андрея Боголюбского в календарь Русской Церкви был введен новый праздник – ...
А. Введение во храм Пресвятой Богородицы
Б. Покров Пресвятой Богородицы
В. Рождество Пресвятой Богородицы
Г. Успение Пресвятой Богородицы
9. Богослужение Великого Четверга посвящено воспоминанию ...
А. Крестных страданий Спасителя
Б. погребения Господа Иисуса Христа
В. последних бесед Спасителя с народом и учениками
Г. совершения Тайной вечери
10. Этот праздник относится к неподвижным (дата не зависит от дня празднования Пасхи):
А. Благовещение Пресвятой Богородицы
Б. Вход Господень в Иерусалим
В. Вознесение Господне
Г. Пятидесятница
11. Евангелист Лука так повествует о событии этого праздника: «Отверзлось небо, и Дух Святый нисшел на Него в телесном виде, как голубь, и был глас с небес, глаголющий: Ты Сын Мой Возлюбленный; в Тебе Мой благоволение!» (Лк.3:21-22).
О каком празднике идет речь?
А. Богоявление (Крещение Господне)
Б. Преображение Господне
В. Рождество Господа Иисуса Христа
Г. Сретение Господне
12. На территории Московского Кремля стоит белокаменный собор, который на протяжении веков являлся главным храмом Русской Православной Церкви. Здесь поставляли великих князей, венчали на царство, короновали императоров, возводили в сан епископов, митрополитов и патриархов; в нем покоятся мощи многих московских святителей. Этот храм и поныне является патриаршим кафедральным собором. В честь какого праздника он возведен?
А. Благовещения Пресвятой Богородицы
Б. Рождества Христова
В. Рождества Пресвятой Богородицы
Г. Успения Пресвятой Богородицы
13. Первый (деревянный) храм в Москве был построен в XII веке. Событие, в честь которого он был освящен, описано только в Евангелии от Луки – ...
А. Рождество Пресвятой Богородицы
Б. Введение во храм Пресвятой Богородицы
В. Рождество св. Иоанна Предтечи
Г. Воздвижение Креста
14. Автор многотомного свода житий святых — «Четьи-Минен», 300-летие со дня кончины которого Православная Церковь отмечает в 2009 году – ...
А. свт. Митрофан, епископ Воронежский
Б. свт. Макарий, митрополит Московский и всея Руси
В. свт. Филарет (Дроздов), митрополит Московский
Г. свт. Димитрий (Туптало), митрополит Ростовский
15. Ежегодно в праздник Рождества Пресвятой Богородицы россияне празднуют ратную победу в
А. Бородинском сражении
Б. Куликовской битве
В. Курской битве
Г. Полтавской битве

**Modulio Dievo ir žmogaus dialogas apreikštosią religijose
diagnostinės užduoties pavyzdys**

3.1 Сгруппируйте в две группы все двенадцатые праздники. Напишите два возможных варианта группировки. В заголовках таблиц укажите, по какому принципу были сгруппированы праздники

3.2 Используя все приведенные слова и словосочетания, составьте определения терминов гимнографии. Назовите эти понятия. Слова и словосочетания не могут использоваться дважды. Допускается добавлять предлоги, изменять слова по падежам и т.д.

1. молитвенное, раскрывать, песнопение, праздник, краткое, сущность, прославление, или, святой

_____ - _____

2. название песнопения, песнь канона, служащего связью, между, другие тропари, начинающего, каждая, библейские песни

_____ - _____

_____

3.3 Расположите в нужной последовательности слои иконы, написанной согласно традиционной византийской и древнерусской технике. Найдите правильное определение для каждого из подчеркнутых терминов.

<u>Паволока</u>	<u>Левкас</u>	Доска	<u>Олифа</u>	Красочный слой

Плёнкообразующее вещество на основе растительных масел, подвергнутых термической обработке. Внешний, защитный слой иконы. _____

Ткань, наклеиваемая на иконную доску. Служит для лучшего сцепления доски со следующим слоем. _____

Грунт (подкладка под красочный слой), представляющий собой меловой или гипсовый (алебастровый) порошок, размешанный на животном или рыбьем клею. Наносится несколькими слоями на специально подготовленную доску.

_____

Rekomenduoјama literatūra

1. *Библия*. Издание «Жизнь с Богом». Брюссель, 1973.
2. *Толковая Библия*. Второе издание. Стокгольм, 1987.
3. Арх. Аверкий. *Четвероевангелие*. Руководство к изучению св. Писания Ветхого и Нового Завета. Москва: изд. Православного Свято-Тихоновского университета, 1999.
4. Осипов, А. *Путь разума в поисках веры*. Москва: Даниловский благовестник, 1997.
5. *Христианство и религии мира*. Учебное пособие. Москва: Про-Пресс, 2000.
6. Зубов, А. *Лекции по истории религий*. Москва: Никея, 2010.
7. Василиадис, Н. *Библия и археология*. Москва: Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 2006.
8. Бойд, Р. *Курганы, гробницы, сокровища*. Введение в библейскую археологию. Чехословакия, 1991.
9. Куломзина, С. *Две тысячи лет*. История Церкви. Москва, 2000.
10. Св. Шугаев, И. *Брак, семья, дети*. Беседы со старшеклассниками. Талдом, 2002.
11. Зеньковский, В. *На пороге зрелости*. Москва, 1991.
12. Дворкин, А. *Введение в сектоведение*. Учебное пособие. Нижний Новгород, 1998.